

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ
ПРОДУКЦІЇ ТВАРИНИЦТВА, СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА БІОТЕХНОЛОГІЇ

Кафедра ветеринарної медицини та гігієни

«Погоджено»
Директор СГ НП «Техмет-Юг»

Сергій ГАЛІМОВ
_____ 2025 р.

«Затверджено»
Декан факультету ТВППТСБ

Михайло ГИЛЬ
« 26 » 06 _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
ГІГІЄНА ТВАРИН
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня 2-го року
денної форми здобуття вищої освіти
на 2025/2026 навчальний рік

Освітній ступінь – Бакалавр

Галузь знань – 20 Аграрні науки та продовольство

Спеціальність – 204 Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва

Мова викладання – українська

Миколаїв – 2025

Розробник програми:

канд. с.-г. наук, доцентка Бондар А.О., Миколаївський національний аграрний університет.

Програма розглянута на засіданні кафедри ветеринарної медицини та гігієни МНАУ протокол № 13 від 20.06 2025 року.

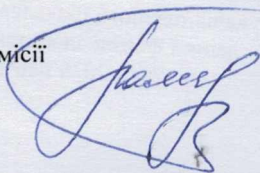
Завідувач кафедри,
канд. вет. наук, доцент

Артем ІОВЕНКО

Схвалено науково-методичною комісією факультету ТВПТСБ МНАУ протокол № 10 від 24 червня 2025 року.

Голова науково-методичної комісії
канд. с.-г. наук, доцентка

Галина КАЛИНИЧЕНКО

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ТВППТСБ

Кафедра ветеринарної медицини та гігієни

Анотація робочої навчальної програми
«Гігієна тварин»

Освітній ступінь – Бакалавр

Галузь знань – 20 Аграрні науки та продовольство

Спеціальність – 204 Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва

Мова викладання – українська

Факультет	- ТВППТСБ
Кафедра	- ветеринарної медицини та гігієни
Курс	- 2-й
Семестр	- 4-й
Кількість тижнів	- 1
Всього годин	- 30
Залік	- 4-й семестр

АНОТАЦІЯ

Навчальна практика призначена для закріплення знань, отриманих на лекціях, лабораторних заняттях, передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти необхідних теоретичних знань, набуття практичних навичок з основних зоогігієнічних вимог до умов утримання, догляду та годівлі сільськогосподарських тварин господарства.

RESUME

Teaching practice is intended to consolidate the knowledge gained in lectures and laboratory classes, helps students mastering the necessary theoretical knowledge, acquisition of practical skills basic zoohygenic conditions, care and feeding of agricultural animals farming.

1. Мета та завдання навчальної практики

Навчальна практика «Гігієна тварин» розрахована на підготовку здобувачів вищої освіти спеціальністю 204 – «ТВППТ», є невід'ємною частиною загальної підготовки техніка-технолога з питань гігієни тварин.

Мета навчальної практики з «Гігієни тварин» полягає в ознайомленні здобувачів вищої освіти з основами технології ведення тваринництва; санітарно-гігієнічному оцінюванні умов утримання, годівлі, догляду і експлуатації різних видів тварин; отриманні практичних навичок із визначенням основних параметрів мікроклімату у тваринницьких приміщеннях.

Завдання навчальної практики – засвоєння студентами необхідних теоретичних знань, набуття практичних навичок з основних гігієнічних вимог до умов утримання, догляду та годівлі сільськогосподарських тварин господарства.

Навчальна практика ґрунтується на основі фундаментальної та загально-прикладної підготовки з наступних дисциплін:

- українська мова;
- неорганічна та аналітична хімія;
- екологія в тваринництві;
- фізіологія тварин;
- годівля тварин і технологія кормів;
- машини і механізми виробничих процесів у тваринництві та переробній промисловості.

В результаті проходження навчальної практики студент

повинен знати: фактори впливу навколишнього середовища на організм тварин, гігієнічні параметри та вимоги до умов утримання, годівлі і догляду тварин;

повинен вміти: проводити санітарно-гігієнічне оцінювання – розміщення тваринницьких об'єктів на території ферми, благоустрою території; кормів і годівлі тварин, водопостачання та напування тварин; утримання, догляду та експлуатації тварин; стану повітряного середовища в тваринницьких приміщеннях; стану ґрунту та його охорону від забруднення (стан збереження та незараження відходів тваринництва); порівняти отримані показники з гігієнічними нормами і запропонувати заходи щодо усунення виявлених недоліків.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен здобути компетентності

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з технології виробництва і переробки продукції тваринництва або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів зооінженерії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності

ФК1. Здатність використовувати професійні знання в галузі виробництва і переробки продукції тваринництва для ефективного ведення бізнесу.

ФК5. Здатність застосовувати доцільні системи та способи утримання сільськогосподарських тварин і контролювати та оптимізувати мікроклімат технологічних приміщень.

ФК13. Здатність використовувати спеціальні знання для проведення санітарно-гігієнічних і профілактичних заходів на фермах та інших об'єктах із виробництва і переробки продукції тваринництва.

Програмні результати навчання

ПР1. Забезпечувати дотримання параметрів та контролювати технологічні процеси з виробництва і переробки продукції тваринництва.

ПР2. Навчати співробітників підприємства сучасних та нових компонентів технологічних процесів з виробництва і переробки продукції тваринництва.

ПР7. Здійснювати пошук, оброблення та узагальнення інформації із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

ПР11. Забезпечувати оптимальні умови утримання сільськогосподарських тварин і мікроклімат технологічних приміщень.

ПР13. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій з виробництва молока та яловичини.

ПР14. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій виробництва свинини.

ПР15. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль виробництва продукції птахівництва.

ПР16. Впроваджувати і використовувати на практиці науково обґрунтовані технології виробництва і переробки продукції тваринництва.

2. Зміст навчальної практики

У відповідності до навчального плану для освітньої спеціальності 204 – «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» навчальна практика «Гігієна тварин» проходить здобувачами вищої освіти по закінченню II курсу (4 семестр). Навчальна практика складається із 30 годин. Крім цього планується самостійне вивчення ряду питань з дисципліни.

2.1. Структурно - логічна система проходження навчальної практики здобувачами вищої освіти факультету ТВППТСБ

1. Техніка безпеки під час проходження навчальної практики та окремих практичних занять.
2. Практичні заняття. Ознайомлення з темою і метою практичного заняття, опрацювання практичних навичок і вмінь. Виділення питань для самостійного їх вивчення.
3. Диференційований залік. Враховується рівень знань при відповіді на заліку та поточна успішність здобувачів вищої освіти.

2.2. Практичні заняття

№ п/п	Найменування тем практичних занять	Кількість годин
1	Ознайомлення з господарством, внутрішньогосподарською спеціалізацією, тваринницькими галузями. Дати санітарно-гігієнічну оцінку вибору ділянки під забудову ферми, розташуванню приміщень на ній, вигульних майданчиків.	5
2	Провести санітарно-гігієнічне оцінювання кормів і годівлі: вивчити методи заготівлі і зберігання різних видів кормів, їх оцінювання за органолептичними і лабораторними показниками.	5
3	Провести оцінювання водних джерел, водопостачання і напування тварин. Визначити стан води за органолептичними показниками. Дати санітарну оцінку існуючої системи водопостачання.	5

4	Вивчити і оцінити системи та способи утримання тварин різних статеві-вікових груп, умови догляду за ними. Проаналізувати стан догляду за шкірою, кінцівками, копитами тварин, стан догляду за вим'ям у корів, санітарний стан процесу підготовки до і після доїння.	5
5	В одному з приміщень для утримання тварин визначити основні параметри мікроклімату (природне, штучне освітлення, гігromетричні показники, температуру, рух, тиск повітря, вміст аміаку, сірководню, вуглекислого газу).	5
6	Мікроорганізми, процес самоочищення ґрунту. Біогеохімічні провінції та ензоотії. Заходи щодо санітарної охорони ґрунту в господарстві.	5
Разом		30

2.3. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти приділяють основну увагу вивченню санітарно-гігієнічним проблемам, пов'язаних з веденням галузей тваринництва господарства. Під час самостійної роботи здобувачі вищої освіти порівнюють одержані результати з нормативними результатами, аналізують їх до гігієнічних вимог.

Тематика самостійної роботи

№ з/п	Найменування тем
1	Дати санітарно-гігієнічну оцінку вибору ділянки під забудову ферми, розташуванню приміщень на ній, вигульних майданчиків, благоустрою території. Порівняти одержані результати з нормативними результатами, проаналізувати їх до гігієнічних вимог.
2	Провести санітарно-гігієнічне оцінювання кормів і годівлі: вивчити методи заготівлі і зберігання різних видів кормів, їх оцінювання за органолептичними і лабораторними показниками. Порівняти одержані результати з нормативними результатами, проаналізувати їх до гігієнічних вимог.

3	Провести оцінювання вододжерел, водопостачання і напування тварин. Визначити стан води за органолептичними показниками. Дати санітарну оцінку існуючої системи водопостачання. Порівняти одержані результати з нормативними результатами, проаналізувати їх.
4	Вивчити і оцінити системи та способи утримання тварин різних статеві-вікових груп, умови догляду за ними. Проаналізувати стан догляду за шкірою, кінцівками, копитами тварин, стан догляду за вим'ям у корів, санітарний стан процесу підготовки до і після доїння. Порівняти одержані результати з нормативними результатами.
5	Визначити основні параметри мікроклімату (природне, штучне освітлення, гігromетричні показники, температуру, рух, тиск повітря, вміст аміаку, сірководню, вуглекислого газу). Порівняти одержані результати з нормативними результатами, проаналізувати їх до гігієнічних вимог.
6	Мікроорганізми, процес самоочищення ґрунту. Біогеохімічні провінції та ензоотії. Заходи щодо санітарної охорони ґрунту в господарстві. Порівняти одержані результати з нормативними результатами, проаналізувати їх до гігієнічних вимог.

3. Форми поточного та заключного контролю занять здобувачів вищої освіти

Кредитно-модульна система оцінки навчальної практики використана для активізації практичної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Вона передбачає диференціацію навчального матеріалу у вигляді оцінки у балах за різними складовими змістовних модулів навчальної практики. По закінченню навчальної практики для здобувачів вищої освіти проводиться залік в усній формі.

Перевідна шкала балів оцінки успішності здобувачів вищої освіти

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	зараховано
82 - 89	B	
75 - 81	C	
64 - 74	D	
60 - 63	E	
35 - 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

*Оцінки FX та F у залікову книжку здобувача вищої освіти не виставляється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у МНАУ.

3. Методичне забезпечення навчальної практики

1. Гігієна тварин: методичні рекомендації щодо гігієни вирощування поросят-сисунів [Електронний ресурс] : для студ. денної та заочної форм навч. напряму підготовки 6.090102-"Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва" / уклад. А. О. Бондар. – Електрон. текст. дані. – Миколаїв : МНАУ, 2015. 36 с.

<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/4094>.

2. Гігієна тварин [Електронний ресурс] : метод. реком. з науково-дослідної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти "Бакалавр" спец. 204 «ТВППТ» РВО денної форми навч. / уклад. А. О. Бондар. – Електрон. текст. дані. – Миколаїв : МНАУ, 2016. – 21 с.

<http://dspace.mnau.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/2123>

4. Гігієна тварин [Електронний ресурс] : метод. реком. проведення навч. практики для здобувачів ступеня вищої освіти "Бакалавр" спец. 204 "ТВППТ" денної форми навч. / уклад. А. О. Бондар. — Електрон. текст. дані. – Миколаїв : МНАУ, 2016. 28 с.

Режим доступу : <http://dspace.mnau.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/2122>.

5. Гігієна тварин [Електронний ресурс] : метод. реком. до самостійного вивчення дисципліни для здобувачів ступеня вищої освіти "бакалавр" спеціальності 204 "ТВППТ" денної форми навчання / уклад. А. О. Бондар. — Електрон. текст. дані. – Миколаїв : МНАУ, 2017. 34 с.

<http://dspace.mnau.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/2062>.

6. Гігієна тварин : курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» денної форми здобуття вищої освіти / уклад. А. О. Бондар. Миколаїв : МНАУ, 2025. 72 с.

URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20788>

7. Гігієна тварин : метод. реком. для виконання лаборат. занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» спец. 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» денної форми здобуття вищої освіти /

уклад. А. О. Бондар. Миколаїв : МНАУ, 2025. 58 с.
URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20789>

Перелік рекомендованих літературних джерел
та законодавчо-нормативних актів

Базова література

1. Гігієна тварин та ветеринарна санітарія : навч. посіб. / А. О. Бондар та ін. ; за ред. А. О. Бондар. Миколаїв : МНАУ, 2018. 178 с.
2. Грунтові інфекції тварин : навчальний посібник / А. В. Іовенко, О. В. Найдіч, С. П. Кот, А. О. Бондар, І. Х. Лумедзе, Т. С. Лумедзе, О. В. Жемердсй. Миколаїв: МНАУ, 2024. 147 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20087>
3. Добробут свиней (якість і безпека продукції) : навч. посіб. / уклад. В. П. Лясота та ін. Біла Церква, 2018. 40 с.
4. Захаренко М. О. Системи утримання тварин : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2018. 424 с.
5. Костенко В. І. Технологія виробництва молока і яловичини : підручник. Київ : Ліра-К, 2018. 672 с.
6. Пасовищне утримання овець : навчальний посібник / Р. Л. Сусол, Л. П. Бондар, А. В. Іовенко. Одесі : Астропринт, 2023. 123 с.

Допоміжна література

1. Гаврилюк О. І. Санітарно-гігієнічні вимоги і їх реалізація при будівництві та експлуатації тваринницьких ферм. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Тваринництво»*. 2018. Вип. 2 (34). С. 148-150.
2. Рекомендації по способах утримання тварин у літній період, ефективному використанню пасовищ і сіножатей та однотипній годівлі корів молочної і м'ясної порід / уклад. Р. М. Кирилюк, Ю. І. Савченко, І. М. Савчук, Р. І. Рудик. Житомир 2017, 36 с.

Інформаційні ресурси

1. Бей Р. В. Мікроклімат тваринницьких приміщень як центральна проблема гігієни сільськогосподарських тварин та механізації тваринництва. *Гілея*. 2016. Вип. 105. С. 124-127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_105_34
2. Петриченко О. А. Організація технологічних процесів та оцінка технологій утримання худоби. *Агросвіт*. 2017. № 21. С. 8-15. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/21_2017/3.pdf.

Законодавчо-нормативні акти

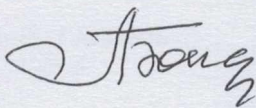
1. Про безпечність та гігієну кормів : Закон України № 2264-VIII від 21.12.2017 / Верховна Рада України.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2264-19#Text>.

2. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин : Закон України № 2042-VIII від 18.05.2017 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>.

3. Приміщення тваринницькі. Методи визначання ефективності дезінфекції : ДСТУ 8020:2015. Чинний від 01.01.2017. Київ : УкрНДНЦ, 2018. 13 с. (Національний стандарт).

Розробник програми:
к. с.-г. н., доцентка

Алла БОНДАР